

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

IRZĄDZE

3. Miejscowość

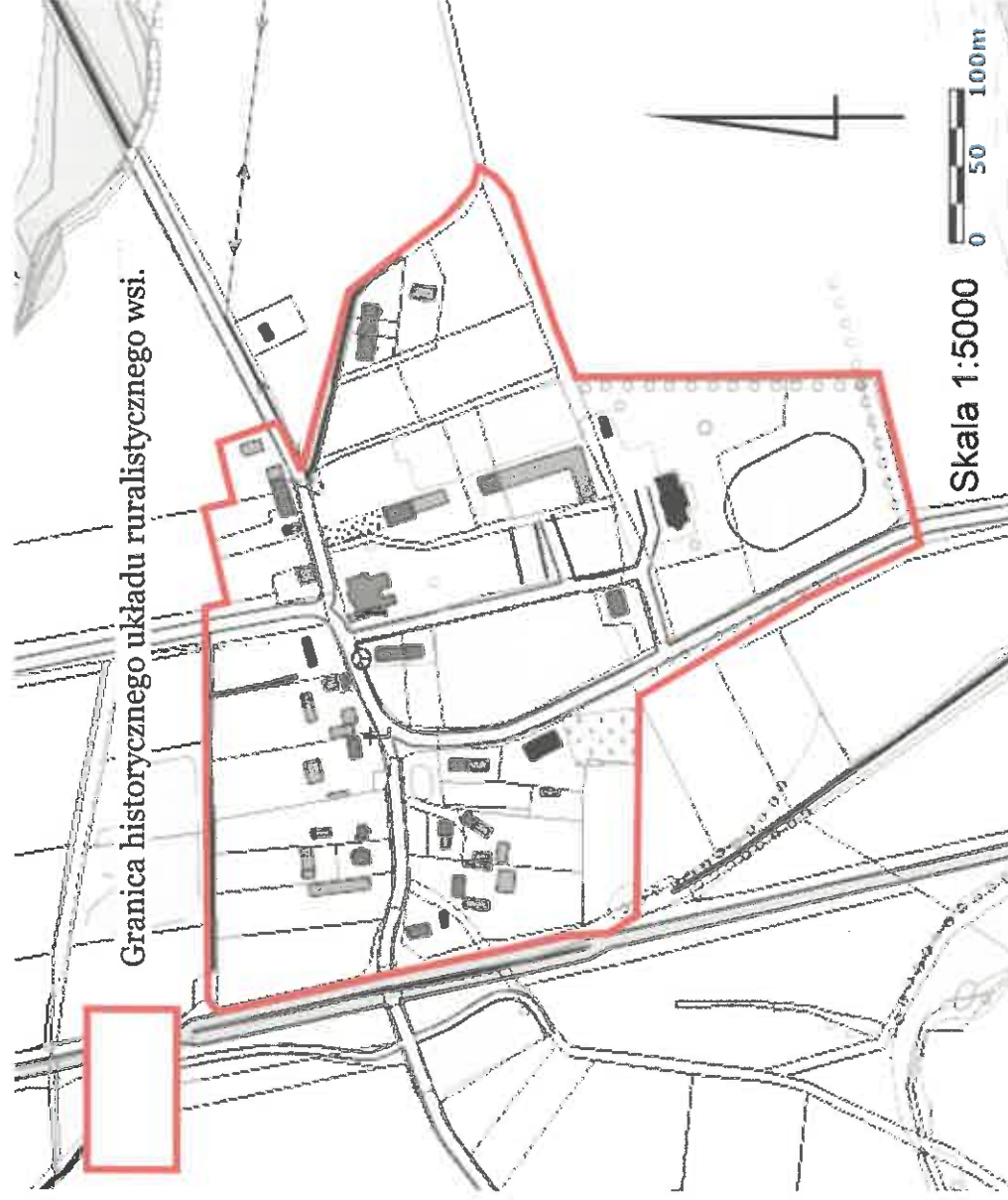
1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ ruralistyczny wsi

ok. 1860, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

Gmina **JEMIELNO**

6. Współrzędne geograficzne

51°35'32"N 16°25'32"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
4

Poprzednie nazwy miejscowości: przed 1945 Irsingen.

Wieś znajduje się przy drodze wiodącej na północ do Luboszyca, na południu do Ciechanowa. Zabudowania luźno rozrzucone po obu stronach wiejskiej drogi (wzdłuż osi wschód-zachód). W południowo- wschodniej części wsi, po wschodniej stronie drogi znajdują się zabudowania zespołu pałacowo- folwarcznego składające się z części rezydencjonalnej (pałacu i parku) i gospodarzcej (zabudowania folwarczne i gorzelnia). Folwark wzmiankowany w 1886 r. Wówczas właścicielem majątku był baron August von Wolf, w 1898 r. konsul J. Weber mieszkający w Hamburgu. Majątkiem (629 ha) zarządzał Heinzl a pełnomocnikiem właściciela był Ullmann. Od 1912 r. właścicielem wsi był Maksymilian Tritzschler.

Bibliografia:

- Johann Georg Knie, Alphabetisch-statistisch- topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien : nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw. - 2. verm. u. verb. Aufl., Breslau 1845.
- Hans Lutsch, Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien , Bd. 2., Die Kunstdenkmäler der Landkreise des Reg.-Bezirks Breslau, Breslau 1889.
- Romuald M. Łuczynski, Losy rezydencji dohnośląskich w latach 1945-1991, Wrocław 2010.
- M. Pastorf, Schesisches Gitter-Adressbuch, Breslau 1876.
- Die Rittergüter und selbständigen Gutsbezirke in der Provinz Schlesien, Breslau 1870.
- Schlesisches Gitter-Adressbuch, Breslau 1886, 1891, 1894, 1902, 1905, 1909, 1912, 1921, 1926, 1930.
- Friedrich Albert Zimmermann: Beiträge zur Beschreibung von Schlesien. Bd. 1-13, Brieg 1786.

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy zespołu dworsko folwarcznego (z gorzelnią i kapiącą).